

## Stort behov av oberoende rådgivning under 2022

**En av de viktigaste uppgifterna för Fritidsodlingens riksorganisation är att erbjuda fri rådgivning till alla fritidsodlare. Under året inkom många frågor om bekämpningsmedelsrester (pyralider) i organisk gödsel, hantering av invasiva främmande växter, beskärningstips och bekämpning av skadegörare.**

Varje år inkommer tusentals frågor till FORs rådgivning, de allra flesta under odlings-säsongens mest intensiva period mellan maj och september.

– Vi ser tydliga mönster på vilken typ av frågor som dominerar under specifika månader. Det kommer exempelvis många odlingsrelaterade frågor i maj och juni, som kan handla om när man vågar plantera ut sina tomater eller sätta potatisen. I juli till september handlar frågorna mer om växtskadegörare och växternas olika sjukdomar. På hösten blir det många frågor om lagring av frukt och grönsaker samt vinterförvaring av medelhavsväxter och dahlior säger Henrik Bodin, en av flera rådgivare på FORs trädgårdsrådgivning

### Beskärning- och växtskyddsfrågor dominerar

Nästan hälften av alla frågor som ställs till trädgårdsrådgivarna på FOR handlar om växtskadegörare eller beskärning av träd och buskar. Det är områden som upplevs som komplicerade och där det kan vara svårt att hitta bra information på nätet.

– Det är vanligt att frågeställaren har sökt svar på sina trädgårdsproblem på internet. När den informationen gör det otydligt vilka åtgärder som löser problemet ringer de oss, säger Lise-Lotte Björkman, också en av rådgivarna på FOR.

Vissa frågor om skadegörare är vanligare än andra och återkommer årligen. Till exempel bekämpning av bladlöss och spinnkvalster, fruktmögel på äpplen och plommon och mjöldagg på många olika växter i trädgården. När det kommer till beskärning så vill frågeställarna veta när de kan beskära och hur de ska göra med träd och buskar som blivit för stora. Svaren på dessa frågor finns samlade i FORs frågedatabas [for.se/fragor-svar](https://for.se/fragor-svar).

### Nya skadeinsekter upptäckta av fritidsodlare

Det blir extra svårt att hitta information på nätet när och om en skadegörare är ny för landet. Under 2022 har FORs rådgivare kunnat hjälpa oroliga fritidsodlare att artbestämma nya skadegörare t ex pansarsköldlus på katalpaträd [for.se/nyheter](https://for.se/nyheter) och en minerande fluga som angriper purjolök [for.se/nyheter](https://for.se/nyheter).

- Det är minerarflugan *Phytomyza gymnostoma* som ännu inte ens fått något svenskt namn. Flugans larver orsakar skador på purjolöken. Skadeinsekten kommer troligtvis bli vanligare när klimatet blir

mildare, säger FORs trädgårdsrådgivare Ulf Nilsson. Om man drabbats så är det bästa rådet att i fortsättningen odla sina purjolökar under insektsnät, tillägger Ulf.



*Minerarflugan Phytomyza gymnostomas larver orsakar skador på purjolöken*

### Invasiva främmande växter oroar många villaägare

I frågeskörden om invasiva främmande växter är det särskilt en som dominerar, nämligen parkslide. Den lyfts av media som en riktig skräckväxt vilket återspeglas i antalet frågor som når FORs rådgivning. Många tomtägare är oroliga för hur parkslide påverkar husvärdet och vill veta hur de ska bekämpa den.

- Hur parksliden ska hanteras beror på många olika faktorer såsom ålder och storlek på beståndet och hur nära en fastighet den växer. Det finns inget generellt svar som fungerar för alla, säger Bibbi Bonorden, FORs expert på invasiva främmande växter.



*Unga skott av parkslide tar över gräsmatta. Foto Ulf Nilsson*

### Pyralider fortsätter skapa problem

Pyralider är en grupp av ämnen som används i lantbruket för att döda ogräs. De är mycket svårnedbrytbara och kan finnas kvar i marken i flera år i marken. Det krävs endast några miljarddelar för att skada känsliga växter. De senaste tre åren har pyralider kunnat påvisas i olika organiskt

baserade gödselmedel, som säljs till konsument och gjort att tiotusentals fritidsodlare har fått sina odlingar förstörda.

– Även under 2022 fortsatte pyraliderna att skapa problem. Många hörde av sig till vår rådgivning för att få hjälp att avgöra om deras växtskador orsakats av pyralider. De ville också veta vilka organiska gödselmedel som är garanterat fria från pyralider, något som är nästan omöjligt för oss att svara på, säger Ulf Nilsson på FORs rådgivning.



*Tomater är mycket känsliga för pyralider. Plantan till vänster är gödslad med pyralid-kontaminerad hästgödsel och har fått kraftiga missbildningar av bladen i toppskottet. Till höger obehandlad tomat.  
Foto: Ulf Nilsson.*

– Det finns många tips och råd som delas friskt. Jag hävdar att biotesta är det säkraste sättet att få svar, säger Lise-Lotte Björkman. Symptomen på förgiftning är att bladen börjar skruva sig, tillväxtpunkten skadas och tillväxten hämmas och skotten kan bli förvridna, medan kontrollplantorna ser normala ut. Läs mer om hur du gör ett enkelt biotest hemma på [for.se/biotest](http://for.se/biotest)

### Bristande finansiering oroar

I Sverige finns inte någon myndighet eller universitet som har i uppdrag att svara på trädgårdsfrågor från allmänheten. FORs rådgivning fyller därför en mycket viktig funktion med att ge oberoende råd, som baseras på den senaste forskningen, helt utan kommersiella intressen.

– Vi ser att allt fler frågeställare har varit i kontakt med myndigheter, universitet och botaniska trädgårdar för att få hjälp men blivit hänvisade till FORs rådgivning. Det är ett kvitto på att vår rådgivning håller hög kvalitet, men skapar också problem eftersom vi brottas med bristande finansiering, säger Inger Ekrem ordförande i FOR.

FOR har i flera år varit tvungna att dra ner på rådgivningen som en konsekvens av minskade statliga anslag och ökande omkostnader.

– Samtidigt upplever vi att behovet av oberoende rådgivning bara ökar. Vi får till exempel allt fler frågor om hur man kan odla hållbart och öka den biologiska mångfalden i sin trädgård. Något som är viktigt för hela samhället och den gröna omställningen. Utan bättre finansiering blir det svårt att ge den service och kvalitet som frågeställarna förtjänar, fortsätter Inger Ekrem.

## Faktaruta om FOR

FOR är ett samarbetsorgan för ideella organisationer med huvudsaklig inriktning på fritidsodling och representerar därmed 70 000 medlemmar. FOR är också en röst för alla 5 miljoner fritidsodlare i Sverige och är länken mellan fritidsodling, forskning och samhälle.

Sex erfarna och oberoende trädgårdsrådgivare från olika delar av landet är kopplade till FORs rådgivning. Deras kunskaper vilar på ekologisk grund och baseras på aktuell forskning, beprövade metoder och egna yrkeserfarenheter. Se mer på [for.se/tradgardsradgivning](https://for.se/tradgardsradgivning). Nästan 1000 frågor med svar finns publicerade och sökbara på [for.se/fragor-svar](https://for.se/fragor-svar).

## Frågestatistik

Under 2022 svarade FORs trädgårdsrådgivning på tusentals trädgårdsfrågor

- 33% handlade om sjukdomar eller skadeinsekter
- 23% handlade om frågor för lyckad odling
- 15% handlade om beskärning av olika trädgårdsväxter

## Länkar i texten

For.se/nyheter [Fruktad sköldlusart hittad av fritidsodlare - FOR - Fritidsodlingens riksorganisation](#)

For.se/nyheter [Ny skadegörare på lök - FOR - Fritidsodlingens riksorganisation](#)

FOR frågor och svar [Frågor & svar - FOR - Fritidsodlingens riksorganisation](#)

FOR invasiva främmande växter <https://for.se/invasiva-frammande-vaxter/>

## Kontaktpersoner för mer information [Medarbetare - FOR - Fritidsodlingens riksorganisation](#)

FOR rådgivning och sekreterare **Ulf Nilsson** [ulf.nilsson@for.se](mailto:ulf.nilsson@for.se) 08-556 930 81

FOR rådgivning Invasiva främmande växter **Bibbi Bonorden** [bibbi.bonorden@for.se](mailto:bibbi.bonorden@for.se)  
0703-193 898

FOR ordförande **Inger Ekrem** [inger.ekrem@for.se](mailto:inger.ekrem@for.se) 08-792 23 40

Karantänkadegörare **Henrik Bodin** [henrik.bodin@tradgard.org](mailto:henrik.bodin@tradgard.org)

Bildmaterial kan laddas ner från [for.se/press](https://for.se/press)